॥तैत्तिरीय ब्राह्मणम्॥

॥अष्टमः प्रश्नः॥

॥ तैत्तिरीयब्राह्मणे प्रथमाष्टके अष्टमः प्रपाठकः॥

वर्रणस्य सुषुवाणस्यं दश्धेन्द्रियं वीर्यं परांऽपतत्। तथ्स्र सृद्धिरन् समंसर्पत्। तथ्स्र सृपारं सरसृत्वम्। अग्निनां देवेन प्रथमेऽह्न्ननु प्रायुङ्कः। सरस्वत्या वाचा द्वितीर्यं। स्वित्रा प्रंस्वेनं तृतीर्यं। पूष्णा पृश्भिश्चतुर्थे। बृह्स्पतिना ब्रह्मणा पश्चमे। इन्द्रेण देवेनं षृष्ठे। वर्रुणेन् स्वयां देवतंया सप्तमे॥१॥

सोमेन राज्ञां ऽष्ट्रमे। त्वष्ट्रां रूपेणं नव्मे। विष्णुंना यज्ञेनां ऽऽप्रोत्। यथ्स् रसृप्ो भवंन्ति। इन्द्रियमेव तद्वीर्यं यजंमान आप्नोति। पूर्वापूर्वा वेदिर्भवति। इन्द्रियस्यं वीर्यंस्यावं रुद्धे। पुरस्तां दुप्सदा र्रं सौम्येन प्रचंरति। सोमो वै रेतोधाः। रेतं एव तद्दंधाति। अन्त्ररा त्वाष्ट्रेणं। रेतं एव हितं त्वष्टां रूपाणि विकंरोति। उपरिष्टाद्वैष्ण्वेनं। यज्ञो वै विष्णुंः। यज्ञ एवान्त्तः प्रतिं तिष्ठति॥२॥ स्प्रमे दंधाति पश्चं च॥_____

जामि वा एतत्कुंर्वन्ति। यथ्सद्यो दीक्षयंन्ति सद्यः सोमं क्रीणन्ति। पुण्डरिस्रजां प्रयच्छत्यजांमित्वाय। अङ्गिरसः सुवर्गं लोकं यन्तिः। अपसु दीक्षातपसी प्रावेशयन्। तत्पुण्डरीकमभवत्। यत्पुण्डरिस्रजां प्रयच्छंति। साक्षादेव दीक्षातपसी अवं रुन्धे। दशभिवध्सत्रैः सोमं क्रीणाति। दशाकष्करा विराद्॥३॥

अत्रं विराट्। विराजैवान्नाद्यमवं रुन्धे। मुष्क्रा भवन्ति सेन्द्रत्वायं। दशपेयों भवति। अन्नाद्यस्यावंरुद्धे। शृतं ब्राँह्मणाः पिंबन्ति। शृतायुः पुरुषः शृतेन्द्रियः। आयुंष्येवेन्द्रिये प्रतिं तिष्ठति। सुप्तदशः स्तोत्रं भवति। सुप्तदशः प्रजापंतिः॥४॥

प्रजापंतेरास्यै। प्राकाशावध्वर्यवे ददाति। प्रकाशमेवैनं गमयति। स्रजमद्भात्रे। व्येवास्मै वासयति। रुकार होत्रै। आदित्यमेवास्मा उन्नयति। अर्थं प्रस्तोतृप्रतिहृतृभ्यौम्। प्राजापत्यो वा अर्थः। प्रजापंतेरास्यै॥५॥

द्वादंश पष्टौहीर्ब्रह्मणै। आयुरेवावं रुन्थे। वृशां मैन्त्रावरुणायं। राष्ट्रमेव वृश्यंकः। ऋष्मं ब्राह्मणाच्छुर्सिने। राष्ट्रमेवेन्द्रियाव्यंकः। वासंसी नेष्टापोतृभ्यांम्। प्वित्रे प्वास्यैते। स्थूरि यवाचितमंच्छावाकायं। अन्तत एव वर्रणमवं यजते॥६॥

अनुङ्गाहंमग्रीधं। विहुर्वा अनुङ्गान्। विहुर्ग्रीत्। विहुन्वेव विहुं युज्ञस्यावं रुन्धे। इन्द्रंस्य सुषुवाणस्यं त्रेधेन्द्रियं वीर्यं परांऽपतत्। भृगुस्तृतीयमभवत्। श्रायन्तीयं तृतीयम्। सरंस्वती तृतीयम्। भार्गवो होतां भवति। श्रायन्तीयं ब्रह्मसामं भंवति। वार्वन्तीयंमग्निष्टोमसामम्। सार्स्वतीर्पो गृंह्णाति। इन्द्रियस्यं वीर्यंस्यावंरुद्धे। श्रायन्तीयं ब्रह्मसामं भंवति। इन्द्रियम्वास्मिन्वीर्यं श्रयति। वार्वन्तीयंमग्निष्टोमसामम्। इन्द्रियमेवास्मिन्वीर्यं वारयति॥७॥

विराहुजापंतिरश्वः प्रजापंतिराक्षं यजते ब्रह्मसामं भवति सप्त चं॥———[२] ईश्वरो वा एष दिशोऽनून्मंदितोः। यं दिशोऽनुं व्यास्थापयंन्ति। दिशामवेष्टयो भवन्ति। दिश्वेव प्रतिं तिष्ठत्यनुंन्मादाय। पश्चं देवतां यजित। पश्च दिशंः। दिश्वेव प्रतिं तिष्ठति। हिविषोहिविष इष्ट्वा बांर्हस्पत्यम्भिघांरयित। यज्मानदेवत्यों वे बृह्स्पतिः। यजंमानमेव तेजंसा

समर्धयति॥८॥

आदित्यां मुल्हां गुर्भिणीमा लंभते। मा्रुतीं पृश्विं पष्टौहीम्। विशं चैवास्मैं राष्ट्रं चं समीचीं दधाति। आदित्यया पूर्वया प्रचंरति। मा्रुत्योत्तंरया। राष्ट्र एव विश्मन्बंबध्नाति। उचैरादित्याया आश्रावयति। उपा्रशु मांरुत्यै। तस्माँद्राष्ट्रं विशमतिंवदति। गर्भिण्यांदित्या भवति॥९॥

इन्द्रियं वै गर्भः। राष्ट्रमेवन्द्रियाव्यंकः। अगर्भा मांकृती। विश्वे मुरुतः। विश्वंमेव निरिन्द्रियामकः। देवासुराः संयंत्ता आसन्। ते देवा अश्विनौः पूषन्वाचः सृत्यः संन्निधायं। अनृतेनासुरान्भ्यंभवन्। तैऽश्विभ्यौं पूष्णे पुरोडाश्ं द्वादंशकपालं निर्वपन्। ततो वे ते वाचः सत्यमवांकन्धत॥१०॥

यद्श्विभ्यां पूष्णे पुरोडाशं द्वादंशकपालं निर्वपंति। अनृतेनैव भ्रातृंव्यानिभूयं। वाचः सत्यमवं रुन्धे। सरंस्वते सत्यवाचे च्रम्। पूर्वमेवोदितम्। उत्तरेणाभि गृंणाति। सवित्रे सत्यप्रसवाय पुरोडाशं द्वादंशकपालं प्रसूत्यै। दूतान्प्रहिंणोति। आविदं एता भवन्ति। आविदंमेवैनं गमयन्ति। अथों दूतेभ्यं एव न छिंद्यते। तिसृध्न्व श्रंष्कट्तिदक्षिणा समृद्धौ॥११॥

अर्ध्यति भ्वत्यरुन्धत् गृम्यन्ति द्वे चं॥———[3]

आग्नेयम्ष्टाकंपालं निर्वपति। तस्माच्छिशिरे कुरुपञ्चालाः प्राञ्चो यान्ति। सौम्यं चुरुम्। तस्माद्धस्नतं व्यवसायादयन्ति। सावित्रं द्वादंशकपालम्। तस्मात्पुरस्ताद्यवानाः सवित्रा विरुन्धते। बार्हुस्पत्यं चुरुम्। सवित्रेव विरुध्यं। ब्रह्मणा यवानादंधते। त्वाष्ट्रमष्टाकंपालम्॥१२॥

रूपाण्येव तेनं कुर्वते। वैश्वान्तरं द्वादंशकपालम्। तस्मां ज्ञघुन्यं नैदांघे प्रत्यश्चंः कुरुपश्चाला याँन्ति। सारुस्वतं चुरुं निर्वपति। तस्मांत्प्रावृष्टि सर्वा वाचो वदन्ति। पौष्णेन् व्यवस्यन्ति। मैत्रेणं कृषन्ते। वारुणेन् विधृंता आसते। क्षेत्रपत्येनं पाचयन्ते। आदित्येनादंधते॥१३॥

मासिमाँ स्येतानि ह्वी १ षि निरुप्याणीत्यांहुः। तेनैवर्तून्प्रयुंङ्क् इतिं। अथो खल्वांहुः। कः संवथ्सरं जीविष्यतीतिं। षडेव पूर्वेद्युर्निरुप्यांणि। षडुंत्तरेद्युः। तेनैवर्तून्प्रयुंङ्के। दक्षिणो रथवाहनवाहः पूर्वेषां दक्षिणा। उत्तर् उत्तरेषाम्। सुंवृथ्स्रस्यैवान्तौ युनक्ति। सुवृर्गस्यं लोकस्य सम्ष्रो॥१४॥

त्वाष्ट्रमृष्टाकंपालं दधते युन्त्तग्रेकं च॥————[४]

इन्द्रंस्य सुषुवाणस्यं दश्धेन्द्रियं वीर्यं परांऽपतत्। स यत्प्रंथमं निरष्ठीवत्। तत्कंलमभवत्। यद्वितीयम्। तद्वदंरम्। यत्तृतीयम्। तत्कर्कन्धुं। यन्नस्तः। स सि॰हः। यदक्ष्यौः॥१५॥

स शाँदूलः। यत्कर्णयोः। स वृक्तः। य ऊर्ध्वः। स सोर्मः। याऽवांची। सा सुराँ। त्रयाः सक्तंवो भवन्ति। इन्द्रियस्यावंरुद्धौ। त्रयाणि लोर्मानि॥१६॥

त्विषिमेवावं रुन्थे। त्रयो ग्रहाँः। वीर्यमेवावं रुन्थे। नाम्नां दश्मी। नव व पुरुषे प्राणाः। नाभिर्दश्मी। प्राणा इन्द्रियं वीर्यम्। प्राणानेवन्द्रियं वीर्यं यजमान आत्मन्थंत्ते। सीसेन क्रीबाच्छष्पाणि क्रीणाति। न वा एतदयो न हिरंण्यम्॥१७॥

यथ्सीसम्। न स्त्री न पुमान्। यत्क्रीबः। न सोमो न सुराँ। यथ्सौत्रामणी समृद्धौ। स्वाद्वीं त्वाँ स्वादुनेत्यांह। सोममेवैनाँ करोति। सोमोंऽस्यश्विभ्याँ पच्यस्व सरस्वत्यै पच्यस्वेन्द्रांय सुत्राम्णे पच्यस्वेत्यांह। एताभ्यो ह्यंषा देवताँभ्यः पच्यंते। तिस्रः स॰सृष्टा वसति॥१८॥

तिस्रो हि रात्रीः क्रीतः सोमो वसंति। पुनातुं ते पिर्स्रुत्मिति यजुंषा पुनाति व्यावृंत्त्यै। पिवत्रेण पुनाति। पिवत्रेण हि सोमं पुनन्ति। वारेण शश्वंता तनेत्यांह। वारेण हि सोमं पुनन्ति। वायुः पूतः पिवत्रेणिति नैतयां पुनीयात्। व्यृंद्धा ह्यंषा। अतिपिवतस्यैतयां पुनीयात्। कुविद्ङ्गेत्यनिरुक्तया प्राजाप्त्ययां गृह्णाति॥१९॥

अनिंरुक्तः प्रजापंतिः। प्रजापंतेराप्त्यैं। एकंयुर्चा गृंह्णाति। एक्धेव यजंमाने वीर्यं दधाति। आश्विनं धूम्रमालंभते। अश्विनौ वै देवानां भिषजौं। ताभ्यांमेवास्में भेषजं कंरोति। सारुस्वतं मेषम्। वाग्वै सरंस्वती। वाचैवैनं भिषज्यति। ऐन्द्रमृष्भ संन्द्रत्वायं॥२०॥

अक्ष्योर्लोमानि हिरंण्यं वसति गृह्णाति भिषज्यत्येकं च॥_____[५]

यित्रषु यूपेंष्वालभेत। बिहिर्धाऽस्मांदिन्द्रियं वीर्यं दध्यात्। भ्रातृंव्यमस्मै जनयेत्। एक्यूप आलंभते। एक्धैवास्मिन्निन्द्रियं वीर्यं दधाति। नास्मै भ्रातृंव्यं जनयति। नैतेषां पशूनां पुरोडाशां भवन्ति। ग्रहंपुरोडाशा ह्यंते। युवश् सुरामंमिश्वनेतिं सर्वदेवत्ये याज्यानुवाक्यं भवतः। सर्वा एव देवताः प्रीणाति॥२१॥

ब्राह्मणं परिक्रीणीयादुच्छेषंणस्य पातारम्ं। ब्राह्मणो ह्याहुंत्या उच्छेषंणस्य पाता। यदिं ब्राह्मणं न विन्देत्। वल्मीक्वपायामवं नयेत्। सैव ततः प्रायंश्चित्तिः। यद्वै सौत्रामण्ये व्यृद्धम्। तदंस्ये समृद्धम्। नानादेवत्याः प्रश्वंश्च पुरोडाशांश्च भवन्ति समृद्धे। ऐन्द्रः पंशूनामृत्तमो भवति। ऐन्द्रः पुरोडाशांनां प्रथमः॥२२॥

इन्द्रिये प्वास्मैं स्मीचीं दधाति। पुरस्तांदनूयाजानां पुरोडाशेः प्रचरित। पुशवो वै पुरोडाशाः। पुश्नेवावं रुन्धे। ऐन्द्रमेकांदशकपालुं निर्वपिति। इन्द्रियमेवावं रुन्धे। सावित्रं द्वादंशकपालुं प्रसूत्ये। वारुणं दशकपालम्। अन्तत एव वर्रणमवं यजते। वर्डबा दक्षिणा॥२३॥

उत वा एषाऽश्वर्थं सूते। उताऽश्वंतरम्। उत सोमं उत सुराँ। यथ्सौँत्रामणी समृद्धे। बार्हस्पत्यं पृशुं चंतुर्थमंतिपवितस्या लंभते। ब्रह्म वै देवानां बृह्स्पतिः। ब्रह्मणैव यज्ञस्य व्यृंद्धमिपं वपति। पुरोडाशंवानेष पृशुर्भवित। न ह्यंतस्य ग्रहं गृह्णन्तिं। सोमंप्रतीकाः पितरस्तृण्णुतेतिं शतातृण्णाया र समवनयित॥२४॥

श्रातायुः पुरुषः श्रातेन्द्रियः। आयुष्येवेन्द्रिये प्रतिं तिष्ठति। दक्षिणेऽग्रौ जुंहोति। पापवस्यसस्य व्यावृत्त्यै। हिरंण्यमन्त्रा धारयति। पूतामेवैनां जुहोति। श्रातमानं भवति। श्रातायुः पुरुषः श्रातेन्द्रियः। आयुंष्येवेन्द्रिये प्रतिं तिष्ठति। यत्रैव श्रातातृण्णां धारयंति॥२५॥

तन्निदंधाति प्रतिष्ठित्यै। पितृन् वा एतस्यैन्द्रियं वीर्यं गच्छति। य सोमों ऽति पवंते। पितृणां याँ ज्यानुवाक्यांभिरुपं तिष्ठते। यदेवास्यं पितृनिन्द्रियं वीर्यं गच्छंति। तदेवावं रुन्धे। तिस्भिरुपं तिष्ठते। तृतीये वा इतो लोके पितरंः। तानेव प्रीणाति। अथो त्रीणि वै यज्ञस्यैन्द्रियाणि। अध्वर्युरहोतां ब्रह्मा। त उपंतिष्ठन्ते। यान्येव यज्ञस्यैन्द्रियाणि। तैरेवास्मैं भेषजं करोति॥२६॥

प्रीणाति प्रथमो दक्षिणा समर्वनयति धारयंतीन्द्रियाणि च्त्वारि च॥———[६] अग्निष्टोममग्र आहेरति। यज्ञमुखं वा अग्निष्टोमः। यज्ञमुखमेवारभ्यं स्वमा ऋंमते। अथैषांऽभिषेच्नीयंश्चतु-स्त्रिष्शपंवमानो भवति। त्रयंस्त्रिष्शद्दे देवताः। ता एवाऽऽप्नोति। प्रजापंतिश्चतुस्त्रिष्शः। तमेवाऽऽप्नोति। स्थार एष स्तोमानामयंथापूर्वम्। यद्विषंमाः स्तोमाः॥२७॥

पुतावान् वे युज्ञः। यावान्यवंमानाः। अन्तः श्लेषंणं त्वा अन्यत्। यथ्समाः पवंमानाः। तेनाऽसर्श्शरः। तेनं यथापूर्वम्। आत्मनेवाग्निष्टोमेनुर्भोति। आत्मना पुण्यो भवति। प्रजा वा उक्थानि। पृशवं उक्थानि। यदुक्थ्यो भवत्यनु सन्तंत्त्यै॥२८॥

स्तोमाँः पुशवं उक्थान्येकं च॥———[७]

उपं त्वा जामयो गिर् इतिं प्रतिपद्भंवति। वाग्वै वायुः। वाच एवेषोऽभिषेकः। सर्वासामेव प्रजानारं सूयते। सर्वा एनं प्रजा राजेतिं वदन्ति। एतम् त्यन्दश् क्षिप् इत्यांह। आदित्या वै प्रजाः। प्रजानांमेवेतेनं सूयते। यन्ति वा एते यंज्ञमुखात्। ये सम्भार्या अक्रन्॥२९॥

यदाह् पर्वस्व वाचो अग्निय इति। तेनैव यंज्ञमुखान्नयंन्ति। अनुष्टुक्प्रथमा भवति। अनुष्टुगुंत्तमा। वाग्वा अनुष्टुक्। वाचैव प्रयन्ति। वाचोद्यंन्ति। उद्वंतीर्भवन्ति। उद्वद्वा अनुष्टुभों रूपम्। आनुष्टुभो राजन्यः॥३०॥

तस्मादुद्वंतीर्भवन्ति। सौर्यनुष्टुगुंत्तमा भंवति। सुवर्गस्यं लोकस्य सन्तंत्यै। यो वै स्वादेतिं। नैनर्ं स्व उपनमित। यः सामंभ्य एतिं। पापीयान्थ्सुषुवाणो भंवति। एतानि खलु वै सामानि। यत्पृष्ठानिं। यत्पृष्ठानि भवन्ति॥३१॥

तैर्व स्वान्नैतिं। यानिं देवराजाना् सामानि। तैर्मुष्मिंश्लोक ऋंध्रोति। यानिं मनुष्यराजाना् सामानि। तैर्स्मिंश्लोक ऋंध्रोति। उभयोर्व लोकयोर् ऋध्रोति। देवलोके चं मनुष्यलोके चं। एकविश्शोऽभिषेचनीयंस्योत्तमो भवति। एकविश्शः केशवपनीयंस्य प्रथमः। सप्तद्शो दंशपेयः॥३२॥

विड्वा एंकविष्शः। राष्ट्र संप्तद्शः। विश्रं एवैतन्मंध्यतीं-ऽभिषिंच्यते। तस्माद्वा एष विश्रां प्रियः। विश्रो हि मध्यतोऽभिषिच्यतें। यद्वा एनम्दो दिशोऽनुं व्यास्थापयंन्ति। तथ्सुंवर्गं लोकम्भ्या रोहित। यदिमं लोकं न प्रत्यवरोहेंत्। अतिज्ञनं वेयात्। उद्वां माद्येत्। यदेष प्रतीचीनः स्तोमो भवंति। इममेव तेनं लोकं प्रत्यवंरोहित। अथों अस्मिन्नेव लोके प्रतिं तिष्ठत्यनुंन्मादाय॥३३॥ अर्क्नत्राजुन्यों भवंन्ति दश्पेयों माद्येत्रीणिं च॥-----[८]

ड्यं वै रंज्ता। असौ हरिणी। यद्रुक्मौ भवंतः। आभ्यामेवेनंमुभ्यतः परि गृह्णाति। वर्रुणस्य वा अभिष्च्यमान्स्यापः। इन्द्रियं वीर्यं निरंप्रन्। तथ्सुवर्ण्ष् हिरंण्यमभवत्। यद्रुक्ममंन्तर्दधांति। इन्द्रियस्यं वीर्यस्यानिर्घाताय। श्तमानो भवति श्तक्षंरः। श्तायुः पुरुषः श्तेन्द्रियः। आयुंष्येवेन्द्रिये प्रति तिष्ठति। आयुर्वे हिरंण्यम्। आयुष्यां पुवैनंमभ्यति क्षरन्ति। तेजो वे हिरंण्यम्। तेज्रस्यां पुवैनंमभ्यति क्षरन्ति। वर्चो वे हिरंण्यम्। वर्चस्यां पुवैनंमभ्यति क्षरन्ति। वर्चो वे हिरंण्यम्। वर्चस्यां पुवैनंमभ्यति क्षरन्ति। वर्चो वे हिरंण्यम्। वर्चस्यां पृवैनंमभ्यति क्षरन्ति। वर्चो वे हिरंण्यम्। वर्चस्यां पृवैनंमभ्यति क्षरन्ति। वर्चो वे हिरंण्यम्। वर्चस्यां पृवैनंमभ्यति क्षरन्ति॥३४॥

शृतक्षंरोऽष्टौ चं॥———[९]

अप्रतिष्ठितो वा एष इत्यांहुः। यो राजसूर्येन यजंत इति। यदा वा एष एतेन द्विरात्रेण यजंते। अर्थ प्रतिष्ठा। अर्थ संवथ्सरमाप्नोति। यावंन्ति संवथ्सरस्यांहोरात्राणि। तावंतीरेतस्यं स्तोत्रीयाः। अहोरात्रेष्वेव प्रतिं तिष्ठति। अग्निष्टोमः पूर्वमहंर्भवति। अतिरात्र उत्तरम्॥३५॥ नानैवाहोरात्रयोः प्रतिं तिष्ठति। पौर्णमास्यां पूर्वमहंर्भवति। व्यष्टकायामुत्तंरम्। नानैवार्धमासयोः प्रतिं तिष्ठति। अमावास्यायां पूर्वमहंभवति। उद्दृष्ट उत्तंरम्। नानैव मासयोः प्रतिं तिष्ठति। अथो खलुं। ये एव संमानपृक्षे पुंण्याहे स्याताम्। तयोः कार्यं प्रतिष्ठित्यै॥३६॥

अप्श्व्यो द्विरात्र इत्यांहुः। द्वे ह्येते छन्दंसी।
गायत्रं च त्रेष्टुंभं च। जगंतीम्न्तर्यन्ति। न तेन् जगंती
कृतत्यांहुः। यदंनान्तृतीयसवने कुर्वन्तीति। यदा वा
पृषाऽहीन्स्याहुर्भजंते। साह्रस्यं वा सवंनम्। अथैव जगंती
कृता। अथं पश्व्यां। व्युंष्टि्वा पृष द्विरात्रः। य पृवं
विद्वान्द्विरात्रेण यजंते। व्येवास्मां उच्छति। अथो तमं पृवापं
हते। अग्निष्टोममंन्तृत आ हंरति। अग्निः सर्वा देवताः।
देवतास्वेव प्रति तिष्ठति॥३७॥

उत्तरं प्रतिष्ठित्यै पश्चर्यः सप्त चं॥------[१०]

वर्रणस्य जामि वा ईंश्वर आंग्नेयमिन्द्रंस्य यित्राष्ट्रंपिमपुपं त्वेयं वै रंजुताऽप्रतिष्ठितो

दशं॥१०॥

वर्रणस्य यद्श्विभ्यां यत्रिषु तस्मादुद्वंतीः सप्तित्रिरंशत्॥३७॥

वरुंणस्य प्रतिं तिष्ठति॥

अष्टमः प्रश्नः 14

हरिः ओम्॥ ॥इति श्रीकृष्णयजुर्वेदीयतैत्तिरीयब्राह्मणे प्रथमाष्टके अष्टमः प्रपाठकः समाप्तः॥

This PDF was downloaded from http://stotrasamhita.github.io.

 ${\sf GitHub: \ http://stotrasamhita.github.io \ | \ http://github.com/stotrasamhita}$

Credits: http://stotrasamhita.github.io/about/